

Skellefteå kommuns yttrande över Kultursamhället - utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun SOU 2023:58 (Ku2023/01093))

Skellefteå kommun önskar yttra sig avseende Kultursamverkansutredningen 2022/23 (Ku 2022:04). Remissvaren ska ha kommit till Kulturdepartementet senast den 27 mars 2024.

Skellefteå kommun avger härmed följande yttrande:

Sammanfattning

Utredningen vill komma vidare med främst delaktighetsmålen i kulturlivet och därmed även lyfta fram aspektpolitiken inom området. Den innebär en rollförskjutning inom modellen där kommunerna blir mer involverade och regionens roll som samordnare förstärks, något som kan sägas vara generellt positivt för en helhetssyn gällande konst- och kulturlivet. Utredningen betonar att förändringen i systemet behöver ske samtidigt som en stor respekt för den konstnärliga friheten säkerställs, det är något som Skellefteå kommun håller med om.

Utredningen är i bitar en ganska "teknisk beskrivning" över ett bidragssystem där inga tydliga nya pengar föreslås från staten in i systemet. Positivt kan dock vara att stadsbidraget föreslås kunna fördelas mera brett än i dag något som öppnar upp för att nya områden kan komma in i modellen. Ett sådant område skulle kunna vara gestaltad livsmiljö, Modellen är tydlig i sin önskan om att kommunerna involveras mer än idag, något som kan bidra positivt till kulturlivet som helhet då en ökad helhetssyn kan uppnås och närheten till invånarna kan förstärkas. Men man ska inse att en förändring på detta sätt kommer att kräva mer av kommunerna som aktör i arbetet framåt.

Angående förslaget om vidgad kultursamverkan.

Vi ställer oss försiktigt positiva till ett vidgat system för kultursamverkan. Det finns en kunskap att dela genom att ta ett än mer breddat och gemensamt grepp kring kulturfrågorna som kan underlätta för kommunen och för hela regionen, särskilt i uppdragen kring delaktighets- och tillgänglighetsmål, områden där kommunerna har stor praktisk kunskap.

Kulturarbetare i hela regionen skulle förhoppningsvis också dra fördelar av en sådan ökad samverkan mellan region, kommun och stat då en större medvetenhet kring kulturlivets hela ekologi behöver finnas hos de olika parterna för att denna nya modell ska kunna fungera bra.

Genom förslaget förskjuts fokus mot kommunernas roll, aspektpolitiken blir tydligare och förslaget förstärker regionerna som samverkande part. Rollförskjutningen i modellen innebär att behov av strategisk dialog och samverkan kring målbild för kulturlivet också inom varje kommun blir än viktigare. Modellen kan vara en utmaning då det finns en risk att inte alla kommuner orkar, har kompetensen eller kan delta aktivt i det gemensamma samtalet och aktiviteterna framåt. Här har regionen en viktig roll att fylla. Kultursamverkan behöver beröra alla kommuner i en region.

Angående förslaget om fördelning av statsbidraget

Vi ser det som värdefullt att kommuner, under vissa förhållanden, har möjlighet att fördela stadsbidrag. Det ökar flexibiliteten i modellen och ger den en ökad möjlighet att, när det så är motiverat, nå ut till invånare även utanför den egna kommunen. Att lagförslaget tar höjd även för samverkan mellan regioner och mellan kommuner på det här sättet stärker kulturlivets möjligheter till utveckling i sin helhet.

Att stadsbidraget i förslaget föreslås kunna fördelas mera brett än i dag öppnar upp för att nya områden kan komma in i modellen. Ett sådant område skulle kunna vara gestaltad livsmiljö, vilket tydligt är en del av det nutida konst- och kulturlandskapet. Det är i sig bra att stadsbidraget kan vara flexibelt och följa samtida behov men det ökar också än mer betydelsen av att Statens kulturråd, med sin kompetens inom konst- och kulturområdet, tydligt håller samman beredningsprocesserna inom stadsbidraget. Och återigen ett aktivt samarbete hos såväl region som kommuner.

Här ska nog också sägas att eftersom den svenska förvaltningsmodellen bygger på organisatoriskt fristående myndigheter som regeringen styr på en övergripande nivå, vilar numera den statliga förvaltningen även på en budgetprocess med rambeslut (det vill säga att utgångspunkten är regeringens bedömning av utrymmet för de offentliga utgifternas utveckling och inte – som det var tidigare – olika verksamheters bedömning av behov och önskemål om resurser). Det här är en utmaning i ett breddat kulturperspektiv och i rollförändringen som föreslås. Den nya samverkansmodellen öppnar visserligen upp för en flexibilitet som förhoppningsvis kan ge möjlighet till fler och olika finansieringslösningar, men där ett ökat ansvar kommer att landa på kommuner och regioner att finna denna lösning. Risken finns att staten tar ett steg bort från kulturlivet i sin helhet även om den via Statens kulturråd och konstnärsnämnden rätteligen fortsatt bevakar "den konstnärliga friheten".

Angående en breddad modell med en ny anslagsstruktur

Förslaget lyfter att etablerade kulturverksamheter än tydligare än idag ska få anslag som bygger på historiska nyckeltal och att utdelningen av dessa kan decentraliseras från staten. Det här förslaget förutsätter att det uttryckligen finns utvecklingsbidrag att söka för att inte drabbas av inlåsningar i modellen. För vem vet vad tiden kräver som historien inte kunnat ta höjd för.

Även om en ökad delaktighet för kommunerna beskrivs i modellen så är det av stor vikt att staten fortsatt kan vara en styrande del av samverkan i sin helhet, för att garantera att utvecklingen sker "jämlikt" i Sverige som helhet. Det vill säga inte endast till de regioner och kommunsamverkanskluster där resurser av olika slag redan finns.

Angående förslaget om utvecklade dialogformer

Utredningen förslår att formerna för dialog utvecklas regionalt och lokalt på de sätt som passar den aktuella platsen bäst. Skellefteå kommun ser fram emot att vara en del i utvecklingen av de dialogformer, kunskaps- och erfarenhetsutbyten som kommer att krävas för att den nya modellen ska fungera i Region Västerbotten och angränsande regioner

Initialt ser vi inte en minskad administration annat än möjligen på en statlig nivå. När det gäller samtal med den organiserande statliga myndigheten i förslagen, Statens kulturråd, anser vi att det bör vara en öppen inbjudan till de politiska träffar som föreslås samt att Statens kulturråd även bör ansvara för kunskapshöjande insatser för de tjänstepersoner på kommuner och regioner som finns runt om i landet.